

Täysistunto

Torstai 7.3.2019 klo 16.02—20.58

4. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi sotilastiedustelusta sekä eräiksi siihen liittyviksi laeiksi

Hallituksen esitys HE 203/2017 vp
Valiokunnan mietintö PuVM 4/2018 vp
Valiokunnan mietintö PuVM 9/2018 vp

Ensimmäinen käsittely

Ensimmäinen varapuhemies Mauri Pekkarinen: Ensimmäiseen käsittelyyn esitellään päiväjärjestyksen 4. asia. Käsittelyn pohjana on puolustusvaliokunnan mietintö PuVM 9/2018 vp. Nyt päätetään lakiehdotusten sisällöstä.

Keskustelu

19.10 **Kari Kulmala sin:** Arvoisa puhemies! Esityksen tavoitteena on parantaa Suomen kansallisen turvallisuuden kannalta vakavien kansainvälisten uhkien havaitsemista ja torjuntaa. Jo tämänkin vuoksi tämä esitys on tarpeellinen.

Sotilastiedustelu kohdistuu Suomen ulkopuoliseen toimintaan, ja sen pääasialliset kohteet ovat valtiotoimijoita. Puolustusvoimilla olisi jatkossa Suomessa ja ulkomailla toimivaltuudet henkilötiedusteluun ja tietojärjestelmätiedusteluun sekä tietoliikennetiedusteluun. Puolustusvoimat harjoittaa jo nyt tiedustelua — se ei ole kenellekään varmaan yllätys — mutta tiedustelua varten ei ole laissa säädettyjä erityisiä toimivaltuuksia. Siksikin on hyvä, että nyt saadaan säädettyä tämä laki. Taustalla on muun muassa turvallisuusympäristön muutos. Heikentyneessä turvallisuusympäristössä sotilastiedustelun nykyisillä toimivaltuuksilla ei voida riittävällä tavalla tukea ylintä valtionjohtoa ulko-, turvallisuus- ja puolustuspoliittisessa päätöksenteossa eikä varautua torjumaan Suomeen kohdistuvia vakavia kansallista turvallisuutta vaarantavia uhkia.

Tällä hetkellä tietoliikennetiedustelu ei ole mahdollista. Jatkossa Puolustusvoimilla olisi Suomessa ja ulkomailla toimivaltuudet henkilö- ja tietojärjestelmätiedusteluun sekä tietoliikennetiedusteluun. Verrokkimailla nämä toimivaltuudet jo ovat. Tiedusteluvaltuudet parantavat valmiutta, koska ne edesauttavat Puolustusvoimien ja maan poliittisen johdon käytössä olevan tilannekuvan ja ennakkovaroitusajan kohenemistä. Senhän pitäisi olla meidän kaikkien etu, ja tästä eteenpäin se tulee myös olemaan. Tämäkään laki ei kohdistu tavan kansalaiseen, koska sotilastiedustelua ei saa kohdistaa muuhun kuin sotilaalliseen toimintaan tai kansallista turvallisuutta vakavasti uhkaavaan toimintaan.

Arvoisa puhemies! Pidän tätä lakia yhtä tärkeänä kuin edellistä käsittelyssä ollutta lakia.

19.12 **Marisanna Jarva kesk:** Arvoisa puhemies! Käytinkin jo sotilastiedusteluun liittyen oman puheenvuoron tuossa edellisessä pykälässä, kun puhuimme tästä tiedustelula-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 172/2018 vp

kien kokonaisuudistuksesta, mutta käytän myös tässä kohdassa puheenvuoron siltä osin, että nyt puhumme erityisesti sotilastiedustelun osalta.

Kun käsitelimme tätä puolustusvaliokunnassa, niin erityisen tärkeä oli juurikin se huomio, että meidän kumppanimaamme kuitenkin tekevät jo tätä tiedustelua myös Suomen osalta. Esimerkiksi Ruotsissa puolustusministeriön alainen signaalitiedustelu FRA, Försvarets radioanstalt, voi seurata suomalaista tietoliikennevirtaa, mutta Suomessa tämä ei ole ollut mahdollista. On todella tärkeää, että meillä on oma tiedustelu ja valvonta myös tältä osin, minkälaista tiedustelua kohdistuu meidän maahamme, niin että pystytään sitten saamaan ajoissa tieto viranomaisille, miten voimme ennaltaehkäistä mutta ennen kaikkea sitten puuttua tähän rikolliseen toimintaan ja kansallista turvallisuutta uhkaavaan toimintaan. Turvallisuusympäristömme on todellakin muuttunut, ja meidän pitää olla valveutuneita ja meillä pitää olla kykyä vastata näihin nykyaikaisiin uhkiin.

Erityisesti tässä sotilastiedustelua koskevassa laissa ehdotetaan säädettäväksi sotilastiedustelun kohteista ja tiedustelutoiminnassa noudatettavista periaatteista, toiminnan ohjauksesta sekä valvonnasta puolustushallinnossa. Meidän sotilastiedusteluviranomaisiamme olisivat Puolustusvoimien pääesikunta ja Puolustusvoimien tiedustelulaitos.

Niin kuin tuossa aikaisemmassa puheenvuorossa kävi ilmi, tiedustelutoimintaa on toki tehty aikaisemminkin, mutta on tärkeää, että meille tulee nyt sitten myös selkeä lainsäädäntö tähän asiaan liittyen ja myöskin tietyt ihmisoikeudet pystytään varmistamaan tältä osin, että meillä ei jää siitä epäselvyyttä, miten viranomaiset sitten toimivat tietoliikenteen seuraamisessa. Ennen kaikkea on ollut todella tärkeää se, että massavalvontaa ei synny vaan tämä toiminta on kohdennettua. Tosiaan resurssit meillä eivät riittäisikään mihinkään massavalvontaan, kun tällaista pelkoa on ollut, ja on tärkeää, että meillä on hyvin tarkka ja hyvin vahva valvonta myös sen osalta, miten tätä toimintaa Suomessa tehdään. On erittäin tärkeää, että tämä lainsäädäntö nyt vihdoinkin toteutetaan ja meidän viranomaisemme ja erityisesti sotilasviranomaisemme saavat toimintaohjeet tämän toiminnan suhteen. Kiitän myös hallitusta tämän hyvän lainsäädännön eteenpäinviemisestä.

19.15 Sari Essayah kd: Arvoisa puhemies! Tässä voi todellakin esittää kiitokset paitsi hallitukselle myös kyllä tässäkin tapauksessa koko eduskunnalle. Tätä työtä on tehty, aivan niin kuin tuota siviilitiedustelulakia, yhteistyössä ja hyvässä sellaisessa. Tämän lain kohdalla ymmärtääkseni on ollut paljon vähemmän keskustelua, tietenkin johtuen tämän lain kohteesta, ja siinä mielessä näitä yksityisyydensuojaan liittyviä kysymyksiä ei ole siinä määrin tarvinnut käsitellä kuin sitten siviilitiedustelun puolella. Ja jos oikein olen ymmärtänyt viime kauden keskusteluja, tämä sotilastiedustelulaki olisi ollut kai nopeammin jo silloin vietävissä läpi, mutta totta kai tämä muodostaa tällaisen kokonaisuuden. Niin kuin täällä on puheenvuoroissa tuotu hyvin esille, kyllä varmasti sotilastiedustelua on aina jollakin tavalla tehty, vaikka sitä raamittavaa lainsäädäntöä ei ole ollut, ja siinä mielessä on totta kai tärkeätä, että meillä sitten löytyy se lainsäädäntö ja meillä on kokonaisuus. Nämä kaksi lainsäädäntöä muodostavat kokonaisuuden, ja siinä mielessä näitten yhtäaikainen läpivieminen tässä lainsäädäntöprosessissa on ollut tietysti äärimmäisen tärkeää. Todellakin kiitokset kaikille asianosaisille.

19.16 Mika Kari sd: Arvoisa herra puhemies! Puolustusvaliokunnan varapuheenjohtajana olen saanut osallistua tähän valiokuntatyöhön monella viisiin, ja on tässä mukava kiittää paikalla olevia valiokunnan kollegoja erinomaisen hyvästä työstä. Me kuulumme hie-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 172/2018 vp

man yli vuoden kestäneen prosessin aikana yli sataa asiantuntijaa pelkästään tähän puolustuskokonaisuuteen, sotilastiedustelulakiin, liittyen, ja tiedustelulain ollessa tässä vaiheessa siellä siviili- kuin tällä sotilaspuolellakin voisin käyttää tällaista aloittelevan polkupyöräilijän vertausta, että nyt tässä vaiheessa näyttävät kyllä asiat jo helpoilta, kun ollaan päästy ajamaan pyörällä ja pysytään pystyssä, mutta kyllä tähän sotilastiedustelulain ulkomaantiedusteluosaankin liittyy kysymyksiä, joita jouduttiin valiokunnassa käymään aika tarkasti läpi, hyvinkin tarkasti läpi, ja myös tekemään tarvittavia säätöjä ja korjauksia, jotta ollaan tässä pisteessä ja pyörä liikkuu.

Samoin kuin tuossa aikaisemminkin sanoin, tällä sotilaspuolella meidän pitää myös käydä tarkkaan läpi jatkossa tässä tasavallassa se, millä tavalla tämä laki pysyy ajantasaisena. Niin kuin täällä valiokunnan mietinnössä ja lain perusteluissakin lukee, myös tällä sotilaspuolella kehitys kulkee kovaa vauhtia, ja jotta Suomen sotilastiedustelu pystyy tuottamaan ylimmälle valtionjohdolle riittävän ajantasaista ja tarkkaa tietoa päätöksenteon taakse, tämä prosessi tulee joka vuosi varmistaa omalla arviointityöllä, jonka myös sitten puolustushallinto sisällään tekee.

Ainakin nyt omasta puolestani voin sanoa, että itselläni on myös hyvin vahva luottamus meidän viranomaistemme asiantuntemukseen ja osaamiseen, ja haluan tässä yhteydessä — kun arvaan, että tätäkin eduskunnan keskustelua seuraa moni sotilasasiantuntija ja puolustusministeriön asiantuntija — vielä kiittää myös asiantuntijoita siitä asiantuntemuksesta, joka valiokunnalla on ollut käytettävissä. Me teemme aivan uutta lakia, josta ei ole meillä suomalaisilla vielä kokemusta, ja tässä yhteydessä on ollut tärkeää voida nojata päätöksenteon tueksi niihin tietoihin, joita asiantuntijoilta olemme saaneet.

19.18 Timo Heinonen kok: Arvoisa herra puhemies! Valiokuntamme varapuheenjohtaja edustaja Kari kiitti meitä valiokunnan jäseniä, mutta kiitoksen voi antaa ehdottomasti myös varapuheenjohtajalle, joka itse asiassa tässä aivan loppumetreillä kantoi vielä isoa vastuuta kokouksia johtaenkin samaan aikaan, kun puheenjohtaja Kanerva oli sairauslomalla. Yhteistyö oli hyvää, saumatonta.

En kauheasti uskalla ottaa kantaa siihen, mitä tässä viime viikkoina on tapahtunut, mutta sen uskallan sanoa, että meidän työmme oli hyvää ja perusteellista. Sen takia haluan tähänkin kohtaan kiitoksen sanoa meidän valiokunnallemme, mutta myös tämän sotilastiedustelulainsäädännön kirjoittajille ja valmistelijoille ministeriössä. He ovat tehneet erinomaisen hyvää työtä tehden ensin tämän kokonaisuuden ja sitten myös yhteistyötä valiokunnan kanssa. Haluan myös antaa erittäin suurta tunnustusta ja kiitosta meidän erinomaiselle valiokuntaneuvoksellemme Heikki Savolalle, joka teki erinomaisen hyvää työtä meidän kanssamme.

Voi sanoa, että se kokonaisuus, joka tässä näiden yli sadan asiantuntijakuulemisen ja pitkän, viikkojen työstön jälkeen kasaan saatiin, kestää kyllä tarkastelun kaikilta tahoilta. Se kesti erinomaisella tavalla myös tämän tarkastelun, mikä nyt sitten viime hetkinä sen koeponnistamiseksi vielä tuli.

Nyt on kiire ja korkea aika saada tämäkin lainsäädäntö voimaan. Näin ollen lopetan puheeni tähän.

Yleiskeskustelu päättyi ja asian käsittely keskeytettiin.